

KUINKA KÄY SUOMEN VESIHUOLLON?

Mikko Kylliäinen

Katko, Tapio: *Hanaa! Suomen vesihuolto – kehitys ja yhteiskunnallinen merkitys.* Suomen Vesilaitosyhdistys ry. 2013. 501 s.

Monipuolisesti ja kansainvälisesti vesihuollon tutkijana ja opettajana yli 30 vuotta toiminut Tampereen teknillisen yliopiston dosentti Tapio Katko on keväällä 2013 julkaissut uuden historiateoksen Suomen vesihuollon kehityksestä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä. Kirja on jatkoa Katkon vuonna 1996 julkaisemalle historiateokselle *Vettä! Suomen vesihuollon kehitys kaupungeissa ja maaseudulla*, joka käsitteli vesihuollon historiaa 150 vuoden ajalta.

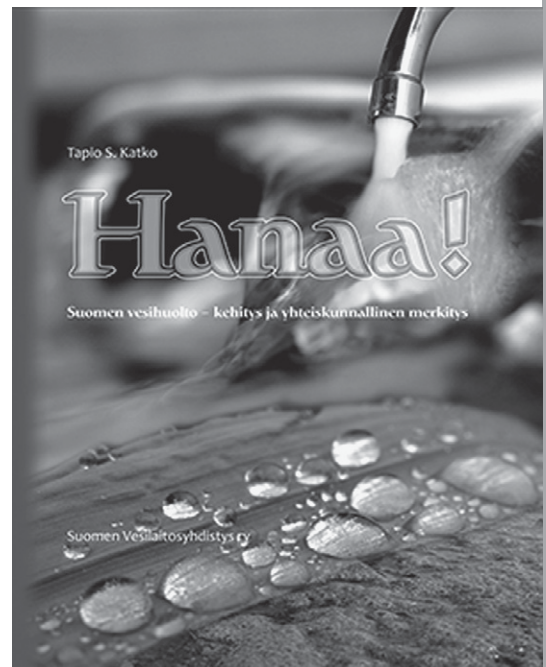
Nyt julkaistu teos käsittelee vesihuollon historiaa viimeisten parin vuosikymmenen ajalta. Kirja jakautuu neljään osaan. Ensimmäinen osa, joka on myös laajin, käsittelee tiiviisti vesihuollon historiaa alkua ajoista saakka sekä kehitystä Suomessa 1800-luvulta lähtien. Toinen osa kertoo vesihuollon organisoimisesta ja taloudesta. Kolmannessa osassa kirjoittaja ottaa esille vesihuoltoa koskevien säädösten kehittymisen, koulutuksen ja vesihuoltoalan järjestöjen merkityksen. Lopuksi neljäs osa vetää yhteen johtopäätökset ja kääntää katseen vesihuollon tulevaisuuteen. Kirjan tekstiä täydentävät myyttejä rikkovat ”Vesiloiskeet” ja vesihuollon terminologiaa ja muita seikkoja selittävät ”Vesi-iskut”.

Viime vuosina vesihuollossa ilmenneiden isompien ja pienempien ongelmien, kuten Nokian vesikriisin, johdosta vesihuolto

on ollut melko paljon esillä julkisuudessa. Lehdistön kirjoittelusta käy ilmi, kuinka itsestään selvänä vesi- ja viemäriverkoston toimivuutta nykyisin pidetään. Sitä vastoin sanomalehtien palstoilta lukija ei saa riittävästi tietoa siitä, kuinka monimutkaisesta järjestelmästä vesihuollossa ja sen ylläpitämisessä on kysymys.

Vesihuolto käsitteenä tarkoittaa vesi- ja viemärlaitoksia sekä niihin liittyviä verkostoja. Alkujaan vesi- ja viemärlaitokset toimivat toisistaan erillisinä yksikköinä, mutta viime vuosikymmeninä laitokset ovat yhdistyneet. Samanaikaisesti pienet vesilaitokset ovat liittyneet yhteen muodostaen suurempia kokonaisuuksia. Keskittymistä voisikin pitää yhtenä suurena kehityslinjana vesilaitosten historiassa. Tämä merkitsee toisaalta sitä, että vesihuoltojärjestelmät ovat kasvaneet ja kehittyneet yhä monimutkaisemmiksi.

Vesihuoltojärjestelmä käsittää mm. vesivarat, vedenpuhdistuslaitoksen, siir-

toputkiston, kiinteistön vesijohdot ja vesikalusteet, kiinteistön viemäriputkiston, kunnallisen viemärijärjestelmän ja vedenpuhdistamon. Järjestelmä on lisäksi suurimaksi osaksi kuluttajilta piilossa maan alla. Tällainen järjestelmä edellyttää ylläpitoa ja saneerausta sekä ammattitaitoa. Tapio Katko esittää kirjassa huolensa siitä, tarjoutuu koulutukselle ja verkostojen korjauksille riittävästi resursseja tulevaisuudessa.

Vesilaitoksia ja vesi- ja viemäriverkostojen koskevat poliittiset päätökset ovat vaikeuksiltaan pitkäaikaisia. Katko osoittaa kirjassaan, kuinka kauaskantoisia päätöksiä on vuosikymmenten mittaan tehty varsin kevyin perustein, ja näyttää lukijoille myös näiden päätösten seuraukset. Koska kirjan taustalla ovat kirjoittajan ja Tampereen yliopiston historiantutkijoiden yhteistyön tuloksena syntyneet lukuisat vesilaitosten historiateokset, Katko voi havainnollistaa johtopäätöksiään lukuisin esimerkein eri puolilta maata.

Pirkanmaalla on viime vuosina keskusteltu lähes jatkuvasti maakunnan kuntien yhteisestä tekopohjavesihankkeesta, jossa tekopohjavesi on tarkoitus tehdä Pälkäneen harjuissa. Itse Hämeenlinnassa yli 10 vuotta asuneena olen ihmetellyt suuresti hankkeen kohtaamaa vastustusta ja negatiivista julkisuutta, sillä Hämeenlinnassa tekopohjavettä on tehty vuosikymmenet ilman erityisiä ongelmia. Nykyinen keskustelu tekopohjavedestä vertautuu Katkon teoksessa lähes sadan vuoden takaiseen keskusteluun pintavesi- ja pohjavesilaitosten paremmuudesta. Kun Tampereella oli vuonna 1920 päädytty rakentamaan pintavesilaitos, koska kaupunki piti pohjaveden riittävyttä koskevan lausunnon tilaamista ruotsalaiselta asiantuntijalta liian kalliina, seurauksena oli se, että myös muualla pohjavesihankkeista luovuttiin ja ruvettiin käyttämään pintavettä. Niin

kuin nyt tiedetään, pohjaveden käyttö olisi ollut järkevämpi ratkaisu.

Kirja on kirjoitettu sujuvasti ja sen taitto on näyttävä. Sinisine väreineen ja pisaranmuotoineen kirja tuo joka sivullaan veden mieleen myös ulkoasullaan. Kuvitus on näyttävä ja esittelee vettä eri olomuodoissaan monenlaisissa tilanteissa ja maisemisissa. Itse olisin ehkä mieluummin katsellut enemmän vanhoja valokuvia vesilaitosten historiasta, mutta missään tapauksessa valitua kuvituslinjaa ei voi pitää puutteena.

Tapio Katkon teos saa lukijan ajattelemaan itsestäänselvyyksinä pitämiensä, yhteiskunnan tarjoamien – ja tässä tapauksessa välttämättömien – palvelujen haavoittuvuutta ja sitä, pidetäänkö niistä riittävästi huolta. Kirjan soisi löytävän tiensä kunnallisten päätöksentekijöiden lisäksi myös suuren yleisön käsiin. Varsin korkea hinta taitaa kuitenkin johtaa siihen, että kirjan saa luettavakseen helpoimmin erilaisten oppilaitosten kirjastoista.

Kirjoittaja on tekniikan lisensiaatti ja yliassistentti Tampereen teknillisen yliopiston rakennustekniikan laitoksella.